

INTERNASJONAL KONVENSJON OM BESKYTTELSE MOT TVUNGEN FORSVINNING

Innledning

De stater som er part i denne konvensjon,

som tar i betraktning statenes forpliktelse etter De forente nasjoners pakt til å fremme allmenn respekt for og overholdelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter,

som viser til Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

som minner om Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter og andre relevante internasjonale instrumenter på områdene menneskerettigheter, humanitærrett og internasjonal strafferett,

som også minner om erklæringen om beskyttelse mot tvungen forsvinning, vedtatt av De forente nasjoners generalforsamling i resolusjon 47/133 av 18. desember 1992,

som er oppmerksom på at tvungen forsvinning er ytterst alvorlig og en forbrytelse og, under visse omstendigheter definert i folkeretten, også en forbrytelse mot menneskeheten,

som er fast bestemt på å hindre tvungne forsvinninger og å bekjempe straffrihet for forbrytelsen tvungen forsvinning,

som tar i betraktning den rett enhver har til ikke å utsettes for tvungen forsvinning, og den rett ofrene har til rettferd og til erstatning,

som bekrefter den rett ethvert offer har til å få vite sannheten om omstendighetene rundt en tvungen forsvinning og den forsvunne personens skjebne, og retten til fritt å innhente, motta og meddele opplysninger for dette formål,

er enige om følgende artikler:

DEL I

Artikkel 1

1. Ingen skal utsettes for tvungen forsvinning.
2. Overhodet ingen ekstraordinære omstendigheter, det være seg krig eller trussel om krig, indre politisk ustabilitet eller andre offentlige krisesituasjoner, kan påberopes for å rettferdiggjøre tvungen forsvinning.

Artikkel 2

I denne konvensjon menes med «tvungen forsvinning»: pågrepelse, fengsling, bortføring og all annen form for frihetsberøvelse begått av personer som handler på vegne av staten, eller av personer eller grupper av personer som handler med tillatelse, støtte eller stilltiende samtykke fra staten, og hvor frihetsberøvelsen deretter nektes vedkjent eller hvor skjebnen til den forsvunne personen eller hvor vedkommende befinner seg forties, slik at han eller hun ikke lenger er under lovens beskyttelse.

Artikkel 3

Hver statspart skal treffe hensiktsmessige tiltak for å etterforske handlinger definert i artikkel 2 og begått av personer eller grupper av personer som handler uten tillatelse, støtte eller stilltiende samtykke fra staten, og for å stille de ansvarlige for retten.

Artikkel 4

Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å sikre at tvungen forsvinning er en straffbar handling i henhold til statens straffelovgivning.

Artikkel 5

En utstrakt eller systematisk praksis med tvungen forsvinning er en forbrytelse mot menneskeheten slik dette er definert i gjeldende folkerett, og skal få de følgene som er fastsatt i slik gjeldende folkerett.

Artikkel 6

1. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å holde strafferettslig ansvarlig minst:

a) Enhver som begår, beordrer, oppfordrer eller oppmuntrer andre til å begå, som forsøker å begå, medvirker til eller deltar i en tvungen forsvinning.

b) En overordnet

i) som hadde kjennskap til eller bevisst overså opplysninger som tydelig indikerte om at underordnede under hans eller hennes faktiske myndighet og kontroll begikk eller var i ferd med å begå forbrytelsen tvungen forsvinning,

ii) som hadde faktisk ansvar for og kontroll over aktiviteter som angikk forbrytelsen tvungen forsvinning, og

iii) som unnlot å treffe nødvendige og rimelige tiltak som stod i hans eller hennes makt, for å hindre eller bekjempe gjennomføringen av en tvungen forsvinning, eller for å forelegge saken for de kompetente myndigheter med henblikk på etterforskning og påtale.

c) Bokstav b) ovenfor berører ikke de mer overordnede ansvarsnormene som i henhold til relevant folkerett gjelder for en militær leder eller en person som faktisk opptrer som militær leder.

2. Ingen ordre eller instruks fra en offentlig myndighet, det være seg sivil, militær eller annen, kan påberopes for å rettferdiggjøre en straffbar handling som tvungen forsvinning.

Artikkel 7

1. Hver statspart skal fastsette passende strafferammer for den straffbare handlingen tvungen forsvinning, der det tas hensyn til at forholdet er svært alvorlig.

2. Hver statspart kan fastsette

a) formildende omstendigheter, særlig for personer som, etter å ha vært innblandet i gjennomføringen av en tvungen forsvinning, faktisk bidrar til at den forsvunne personen kommer til rette i live, eller gjør det mulig å oppklare saker om tvungen forsvinning eller å identifisere gjerningspersonene bak en tvungen forsvinning,

b) skjerpene omstendigheter, med forbehold for andre straffeprosesser, særlig dersom den forsvunne personen dør eller de som utsettes for en tvungen forsvinning, er gravide kvinner, mindreårige, personer med nedsatt funksjonsevne eller andre særlig sårbare personer.

Artikkel 8

Med forbehold for artikkel 5:

1. En statspart som anvender foreldelsesregler for tvungen forsvinning, skal treffe nødvendige tiltak for å sikre at foreldelsesfristen for straffeforfølgning

- a) er lang og står i forhold til at dette er en ytterst alvorlig straffbar handling,
- b) løper fra det øyeblikk den straffbare handlingen tvungen forsvinning opphører, idet det tas hensyn til handlingens vedvarende art.

2. Hver statspart skal garantere den rett et offer for tvungen forsvinning har til et effektivt rettsmiddel fram til foreldelsesfristen utløper.

Artikkel 9

1. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å skaffe seg myndighet til å utøve jurisdiksjon over den straffbare handlingen tvungen forsvinning

- a) når den straffbare handlingen begås på et territorium som er underlagt dens jurisdiksjon eller om bord på et skip eller et luftfartøy som er registrert i staten,
- b) når den antatte gjerningspersonen er en borger av staten,
- c) når den forsvunne personen er en borger av staten og statsparten anser det som hensiktsmessig.

2. Hver statspart skal likeledes treffe nødvendige tiltak for å skaffe seg myndighet til å utøve jurisdiksjon over den straffbare handlingen tvungen forsvinning når den antatte gjerningspersonen befinner seg på et territorium som er underlagt dens jurisdiksjon, med mindre staten utleverer eller overleverer vedkommende til en annen stat i samsvar med sine internasjonale forpliktelser eller overleverer vedkommende til en internasjonal straffedomstol hvis jurisdiksjon staten har anerkjent.

3. Denne konvensjon utelukker ikke annen strafferettslig jurisdiksjon som utøves i samsvar med nasjonal lovgivning.

Artikkel 10

1. Etter å ha vurdert alle tilgjengelige opplysninger og forsikret seg om at forholdene tilsier det, skal den statspart på hvis territorium en person som er mistenkt for den straffbare handlingen tvungen forsvinning, befinner seg, ta ham eller henne i varetekt eller treffe andre rettslige tiltak som er nødvendig for å sikre hans eller hennes tilstedeværelse. Varetekt og andre rettslige tiltak skal skje i samsvar med vedkommende statsparts lovgivning, og kan opprettholdes bare i den utstrekning det er nødvendig for å sikre personens tilstedeværelse under straffesaken eller når han eller hun skal overleveres eller utleveres.

2. En statspart som har truffet tiltak som nevnt i nr. 1 i denne artikkel, skal umiddelbart gjennomføre en rettslig forundersøkelse eller etterforskning for å fastslå kjensgjerningene. Den skal underrette statspartene nevnt i artikkel 9 nr. 1 om tiltak den har truffet i henhold til nr. 1 i denne artikkel, herunder frihetsberøvelse og hvilke forhold som tilsa frihetsberøvelsen, og om resultatene av den rettslige forundersøkelsen eller etterforskningen, og skal angi om den har til hensikt å utøve sin jurisdiksjon.

3. Enhver person som er tatt i varetekt i henhold til nr. 1 i denne artikkel, kan umiddelbart kontakte nærmeste vedkommende representant for staten han eller hun er borger av, eller, dersom han eller hun er statsløs, til representanten for staten der han eller hun til vanlig er bosatt.

Artikkel 11

1. Den statspart som har jurisdiksjon over territoriet der en person som antas å ha begått den straffbare handlingen tvungen forsvinning, blir funnet, skal, dersom den ikke utleverer vedkommende eller overleverer ham eller henne til en annen stat i samsvar med sine internasjonale forpliktelser, eller overleverer ham eller henne til en internasjonal straffedomstol hvis jurisdiksjon den har anerkjent, forelegge saken for sine kompetente myndigheter med sikte på rettslig forfølgning.

2. Disse myndighetene skal treffe sin beslutning etter de samme retningslinjer som ved enhver ordinær straffbar handling av alvorlig art i henhold til vedkommende statsparts lovgivning. I tilfellene nevnt i artikkel 9 nr. 2 skal de bevisstandardene som kreves for rettslig forfølgning og domfellelse på ingen måte være mindre strenge enn dem som gjelder i tilfellene nevnt i artikkel 9 nr. 1.

3. Enhver person som det reises sak mot i forbindelse med den straffbare handlingen tvungen forsvinning, skal sikres rettferdig behandling på alle trinn i prosessen. Enhver person som stilles for retten for den straffbare handlingen tvungen forsvinning, skal nyte godt av en rettferdig rettergang ved en kompetent, uavhengig og upartisk domstol eller særdomstol opprettet ved lov.

Artikkel 12

1. Hver statspart skal sikre at enhver enkeltperson som hevder at en person er blitt utsatt for tvungen forsvinning, har rett til å rapportere kjensgjerningene til de kompetente myndigheter, som skal undersøke påstanden umiddelbart og uhildet, og når det er nødvendig, omgående iverksette en grundig og upartisk etterforskning. Om nødvendig skal det treffes hensiktsmessige tiltak for å sikre at klageren, vitner, slektninger av den forsvunne personen og deres forsvarere samt personer som deltar i etterforskningen, beskyttes mot enhver form for mishandling eller trusler som følge av klagen eller eventuelle vitneforklaringer.

2. Når det er rimelig grunn til å anta at en person er blitt utsatt for tvungen forsvinning, skal myndighetene nevnt i nr. 1 i denne artikkel iverksette etterforskning selv om det ikke er inngitt noen formell klage.

3. Hver statspart skal påse at myndighetene nevnt i nr. 1 i denne artikkel

a) har de fullmakter og ressurser som er nødvendig for å gjennomføre etterforskningen på en effektiv måte, herunder tilgang til underlagsdokumenter og andre opplysninger som har betydning for etterforskningen,

b) har tilgang til, om nødvendig med forhåndstillatelse fra en judisiell myndighet som umiddelbart skal avsi kjennelse i saken, ethvert sted for frihetsberøvelse eller ethvert annet sted der det er rimelig grunn til å anta at den forsvunne personen kan befinne seg.

4. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å hindre og sanksjonere handlinger som er til hinder for at etterforskning kan gjennomføres. Den skal særlig påse at personer som er mistenkt for den straffbare handlingen tvungen forsvinning, ikke er i stand til å påvirke utviklingen i etterforskningen ved press, trusler eller represalier rettet mot klageren, vitner, slektninger av den forsvunne personen eller deres forsvarere, eller mot personer som deltar i etterforskningen.

Artikkel 13

1. Ved utlevering mellom statspartene skal den straffbare handlingen tvungen forsvinning ikke anses som en straffbar handling av politisk karakter eller som en straffbar handling knyttet til en straffbar handling av politisk karakter eller som en straffbar handling som er politisk motivert. En begjæring om utlevering basert på en slik straffbar handling kan derfor ikke avslås utelukkende på dette grunnlag.

2. Den straffbare handlingen tvungen forsvinning skal anses som en handling som kan medføre utlevering i henhold til utleveringsavtaler inngått mellom statspartene før denne konvensjon trådte i kraft.

3. Statspartene forplikter seg til å ta med den straffbare handlingen tvungen forsvinning som en handling som kan medføre utlevering, i enhver framtidig utleveringsavtale som inngås mellom dem.

4. Dersom en statspart som gjør utlevering betinget av at det foreligger en avtale, mottar en begjæring om utlevering fra en annen statspart som den ikke har utleveringsavtale med, kan den anse denne konvensjon som det nødvendige rettslige grunnlag for utlevering med hensyn til den straffbare handlingen tvungen forsvinning.

5. Statsparter som ikke gjør utlevering betinget av at det foreligger en avtale, skal seg imellom betrakte den straffbare handlingen tvungen forsvinning som en handling som kan medføre utlevering.

6. Utlevering skal, i alle tilfeller, skje i henhold til vilkår fastsatt i den anmodede statsparts lovgivning eller i gjeldende utleveringsavtaler, herunder særlig vilkår om krav om minstestraff ved utlevering og på hvilket grunnlag den anmodede statspart kan nekte utlevering eller at utleveringen skal skje på visse vilkår.

7. Ikke noe i denne konvensjon skal tolkes slik at det innebærer en forpliktelse til å utlevere, dersom den anmodede statspart har gode grunner til å tro at begjæringen er framsatt for å straffeforfølge eller å straffe en person på grunn av hans eller hennes kjønn, rase, religion, nasjonalitet, etniske opprinnelse, politiske meninger eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe, eller at vedkommende av en av disse grunnene vil bli påført skade dersom begjæringen etterkommes.

Artikkel 14

1. Statspartene skal gi hverandre størst mulig gjensidig juridisk bistand i forbindelse med at det reises straffesak for den straffbare handlingen tvungen forsvinning, herunder å framlegge alle bevis som de har til rådighet, og som er nødvendig for saken.

2. Slik gjensidig juridisk bistand skal skje i henhold til vilkår fastsatt i den anmodede statsparts nasjonale lovgivning eller i gjeldende avtaler om gjensidig juridisk bistand,

herunder særlig de vilkår som ligger til grunn for at den anmodede stat kan nekte å yte gjensidig juridisk bistand eller kan bestemme at bistanden skal skje på visse vilkår.

Artikkel 15

Statspartene skal samarbeide med hverandre og skal gi hverandre størst mulig gjensidig bistand med sikte på å hjelpe ofre for tvungen forsvinning og med å ettersøke, lokalisere og løslate forsvunne personer og, dersom disse er døde, med å åpne graven, identifisere liket og returnere levningene.

Artikkel 16

1. Ingen statspart skal utvise, returnere («refouler»), overlevere eller utlevere en person til en annen stat dersom det er vektige grunner til å anta at han eller hun vil stå i fare for å bli utsatt for tvungen forsvinning.

2. For å fastslå om det foreligger slike grunner, skal de kompetente myndigheter ta hensyn til alle relevante forhold, herunder i tilfelle om det i den aktuelle staten finnes et gjennomført mønster av grove, åpenbare eller omfattende brudd på menneskerettighetene eller av alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett.

Artikkel 17

1. Ingen skal i hemmelighet være berøvet friheten.

2. Med forbehold for statspartenes øvrige internasjonale forpliktelser når det gjelder frihetsberøvelse, skal hver statspart i sin lovgivning

a) fastsette på hvilke vilkår frihetsberøvelse kan beordres,

b) angi hvilke myndigheter som har fullmakt til å beordre frihetsberøvelse,

c) garantere at enhver som berøves friheten, skal holdes kun på offentlig anerkjente steder for frihetsberøvelse som er under offentlig tilsyn,

d) garantere at enhver som er berøvet friheten, skal ha adgang til å kommunisere med og få besøk av sin familie eller advokat eller andre personer som han eller hun selv har valgt, og kun på vilkår fastsatt ved lov, eller dersom vedkommende er utlending, å stå i forbindelse med sine konsulære myndigheter, i samsvar med gjeldende folkerett,

e) garantere at kompetente og lovlige godkjente myndigheter og organer har adgang til de stedene der personer er berøvet friheten, om nødvendig etter å ha innhentet tillatelse fra en judisiell myndighet,

f) garantere at enhver som er berøvet friheten, eller når det er mistanke om tvungen forsvinning, siden vedkommende som er berøvet friheten, ikke har mulighet til å benytte seg av denne retten, enhver som har en berettiget interesse, som slektninger av vedkommende som er berøvet friheten, deres representanter eller rådgivere, under alle omstendigheter skal ha rett til å bringe saken inn for en domstol, slik at domstolen omgående kan avgjøre om frihetsberøvelsen er lovlige og beordre vedkommende løslatt dersom frihetsberøvelsen ikke er lovlige.

3. Hver statspart skal sørge for at det opprettes og opprettholdes ett eller flere ajourførte offentlige registre og/eller protokoller over personer som er berøvet friheten, og disse skal på anmodning omgående gjøres tilgjengelig for enhver judisiell eller annen kompetent myndighet eller institusjon som er godkjent for dette formål i henhold til den berørte stats lovgivning eller relevante internasjonale rettslige instrumenter som den berørte stat er part i. Opplysningene i disse registrene eller protokollene skal minst omfatte følgende:

a) identiteten til vedkommende som er berøvet friheten,

b) dato, klokkeslett og sted da vedkommende ble berøvet friheten, og identiteten til den myndighet som har berøvet vedkommende friheten,

c) navnet på myndigheten som beordret frihetsberøvelsen og grunnene for frihetsberøvelsen,

d) navnet på myndigheten som har ansvar for å føre tilsyn med frihetsberøvelsen,

e) navnet på stedet for frihetsberøvelse, dato og klokkeslett da vedkommende ankom stedet for frihetsberøvelse, og navnet på myndigheten som har ansvar for stedet for frihetsberøvelse,

f) forhold som gjelder helsetilstanden til vedkommende som er berøvet friheten,

g) i tilfelle dødsfall under frihetsberøvelsen: omstendighetene rundt dødsfallet, dødsårsaken og hvor levningene befinner seg,

h) dato og klokkeslett for løslatelse eller overføring til et annet sted for frihetsberøvelse, bestemmelsesstedet og navnet på myndigheten som har ansvar for overføringen.

Artikkel 18

1. Med forbehold for artikkel 19 og 20 skal hver statspart garantere enhver som har en berettiget interesse i disse opplysningene, som slektninger av vedkommende som er berøvet friheten, deres representanter eller rådgivere, innsyn i minst følgende opplysninger:

a) navnet på myndigheten som beordret frihetsberøvelsen,

b) dato, klokkeslett og sted da vedkommende ble berøvet friheten og ankom stedet for frihetsberøvelse,

c) navnet på myndigheten som har ansvar for å føre tilsyn med frihetsberøvelsen,

d) hvor vedkommende som er berøvet friheten, befinner seg, herunder i tilfelle overføring til et annet sted for frihetsberøvelse, bestemmelsesstedet og navnet på myndigheten som har ansvar for overføringen,

e) dato, klokkeslett og sted for løslatelse,

f) forhold som gjelder helsetilstanden til vedkommende som er berøvet friheten,

g) i tilfelle dødsfall under frihetsberøvelsen: omstendighetene rundt dødsfallet, dødsårsaken og hvor levningene befinner seg.

2. Om nødvendig skal det treffes hensiktsmessige tiltak for å beskytte personene nevnt i nr. 1 i denne artikkel samt personer som deltar i etterforskningen, mot enhver form for mishandling, trusler eller sanksjoner som følge av at de søker opplysninger om en person som er berøvet friheten.

Artikkel 19

1. Personopplysninger, herunder medisinske og genetiske data, som innhentes og/eller oversendes i forbindelse med ettersøking etter en forsvunnet person, skal ikke benyttes til eller gjøres tilgjengelig for andre formål enn ettersøkingen etter den forsvunne personen. Dette er ikke til hinder for å benytte slike opplysninger i straffesaker i forbindelse med en tvungen forsvinning eller for å benytte seg av retten til erstatning.

2. Innhenting, behandling, bruk og oppbevaring av personopplysninger, herunder medisinske og genetiske data, skal ikke krenke en persons menneskerettigheter, grunnleggende friheter eller menneskeverd eller ha slik virkning.

Artikkel 20

1. Bare dersom en person er under lovens beskyttelse og frihetsberøvelsen er underlagt domstolskontroll, kan retten til innsyn som nevnt i artikkel 18, unntaksvis begrenses når det er strengt nødvendig og hjemlet i lov, og dersom utgivelsen av opplysningene vil uheldig virke inn på vedkommendes privatliv eller sikkerhet, være til hinder for etterforskningen i en straffesak eller av andre tilsvarende grunner i henhold til lov og i samsvar med gjeldende folkerett og med denne konvensjons formål. Ikke under noen omstendighet skal det være begrensninger i retten til innsyn som nevnt i artikkel 18, som kan utgjøre atferd som definert i artikkel 2 eller være i strid med artikkel 17 nr. 1.

2. Uten at det berører vurderingen av lovligheten ved å berøve en person friheten, skal statspartene garantere personene nevnt i artikkel 18 nr. 1 rett til raskt og effektivt å få prøvet sin sak for domstolene for omgående å få innsyn i opplysningene nevnt i artikkel 18 nr. 1. Denne prøvingsretten kan ikke under noen omstendigheter oppheves eller begrenses.

Artikkel 21

Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å sikre at personer som er berøvet friheten, løslates på en slik måte at det på pålitelig vis lar seg etterprøve at de faktisk er løslatt. Hver statspart skal også treffe nødvendige tiltak for å garantere slike personers fysiske integritet og sikre at de kan benytte seg fullt ut av sine rettigheter på det tidspunkt de løslates, uten at det berører eventuelle forpliktelser de måtte være pålagt i henhold til nasjonal lovgivning.

Artikkel 22

Med forbehold for artikkel 6 skal hver statspart treffe nødvendige tiltak for å hindre og ilegge sanksjoner for følgende atferd:

a) å forhale eller legge hindringer i veien for rettsmidlene nevnt i artikkel 17 nr. 2 bokstav f) og artikkel 20 nr. 2,

b) å unnlate å registrere at en person berøves friheten, eller å registrere opplysninger som tjenestemannen som har ansvar for det offentlige registeret, visste eller burde ha visst var feilaktige,

c) å nekte å gi opplysninger om at en person er berøvet friheten, eller å gi feilaktige opplysninger, selv om de lovfestede kravene med hensyn til å gi slike opplysninger, er oppfylt.

Artikkel 23

1. Hver statspart skal sikre at opplæringen av rettshåndhevende personell, det være seg sivilt eller militært, medisinsk personell, offentlige tjenestemenn og andre som kan være involvert i varetekten eller behandlingen av en person som er berøvet friheten, omfatter nødvendig utdanning og informasjon vedrørende de relevante bestemmelsene i denne konvensjon, for å

a) hindre at slike tjenestemenn blir innblandet i tvungne forsvinninger,

b) framheve at det er viktig å forebygge og etterforske i forbindelse med tvungne forsvinninger,

c) påse at det påtrengende behovet for å løse saker som gjelder tvungen forsvinning, blir anerkjent.

2. Hver statspart skal påse at det er forbudt å gi ordre eller instruksjoner som foreskriver, tillater eller oppfordrer til tvungen forsvinning. Hver statspart skal garantere at en person som nekter å følge en slik ordre, ikke blir straffet.

3. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å sikre at personer nevnt i nr. 1 i denne artikkel som har grunn til å anta at en tvungen forsvinning har funnet sted eller er planlagt, rapporterer saken til sine overordnede og om nødvendig til vedkommende myndigheter eller organer som har myndighet til å granske eller overprøve.

Artikkel 24

1. I denne konvensjon menes med «offer»: den forsvunne personen og alle enkeltpersoner som har lidd skade som en direkte følge av en tvungen forsvinning.

2. Hvert offer har rett til å få vite sannheten om omstendighetene rundt den tvungne forsvinningen, utviklingen i og resultatene av etterforskningen og skjebnen til den forsvunne personen. Hver statspart skal i den anledning treffe hensiktsmessige tiltak.

3. Hver statspart skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å ettersøke, lokalisere og løslate forsvunne personer og i tilfelle dødsfall å lokalisere, vise respekt for og returnere levningene.

4. Hver statspart skal i sitt rettssystem sikre at de som er offer for tvungen forsvinning, har rett til erstatning og til rask, rettferdig og tilstrekkelig kompensasjon.

5. Retten til erstatning nevnt i nr. 4 i denne artikkel omfatter erstatning for økonomisk tap og oppreisning for ikke-økonomisk tap og eventuelt andre former for erstatning, som:

a) restitusjon,

b) rehabilitering,

c) æresoppreisning, blant annet for å få gjenopprettet sin verdighet og sitt omdømme,

d) garanti mot gjentakelse.

6. Med forbehold for forpliktelsen til å fortsette etterforskningen til den forsvunne personens skjebne er avklart, skal hver statspart treffe hensiktsmessige tiltak med hensyn til den rettslige stillingen til forsvunne personer hvis skjebne ikke er avklart, og også til deres slektninger, på områder som sosiale tjenester, økonomiske forhold, familierett og eiendomsrett.

7. Hver statspart skal garantere retten til å danne og til fritt å delta i organisasjoner og sammenslutninger som beskjeftiger seg med å forsøke å fastslå omstendighetene rundt tvungne forsvinninger og skjebnen til forsvunne personer og med å hjelpe ofre for tvungen forsvinning.

Artikkel 25

1. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å hindre og i sin straffelovgivning å belegge med straff følgende handlinger:

a) å urettmessig forflytte barn som er utsatt for tvungen forsvinning, barn hvis far, mor eller verge er utsatt for tvungen forsvinning, eller barn som fødes i fangenskap av en mor som er utsatt for tvungen forsvinning,

b) å forfalske, skjule eller tilintetgjøre dokumenter som bekrefter den egentlige identiteten til barna nevnt i bokstav *a)* ovenfor.

2. Hver statspart skal treffe nødvendige tiltak for å ettersøke og identifisere barna nevnt i nr. 1 bokstav *a*) i denne artikkel, og å returnere dem til sine opprinnelige familier, i samsvar med rettslige prosedyrer og gjeldende internasjonale avtaler.

3. Statspartene skal bistå hverandre med å ettersøke, identifisere og lokalisere barna nevnt i nr. 1 bokstav *a*) i denne artikkel.

4. Gitt behovet for å handle til beste for barna nevnt i nr. 1 bokstav *a*) i denne artikkel, og for å verne om deres rett til å beholde eller få tilbake sin identitet, herunder sin nasjonalitet, sitt navn og sine familieforhold slik loven anerkjenner, skal statsparter som anerkjenner en ordning for adopsjon eller annen form for plassering av barn, sørge for at de har rettslige prosedyrer for å føre tilsyn med adopsjons- og plasseringsprosedyren og eventuelt oppheve vedtak om adopsjon eller plassering av barn med opphav i en tvungen forsvinning.

5. I alle tilfeller, og særlig i alle saker knyttet til denne artikkel, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, og et barn som er i stand til å gjøre seg opp sin egen mening, skal ha rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter, som skal tillegges behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

DEL II

Artikkel 26

1. Det skal opprettes en komité for tvungne forsvinninger (heretter kalt «komiteen») som skal utføre oppgavene fastsatt i denne konvensjon. Komiteen skal bestå av ti eksperter med høy moralsk karakter og anerkjent kompetanse i menneskerettighetsspørsmål; de skal fungere i personlig egenskap og være uavhengige og upartiske. Komiteens medlemmer skal velges av statspartene etter en rettferdig geografisk fordeling. Det skal tas behørig hensyn

til nytten av at personer med relevant juridisk erfaring deltar i komiteens arbeid, og til en balansert kjønnsrepresentasjon.

2. Komiteens medlemmer skal velges ved hemmelig avstemning fra en liste over kandidater som statspartene har utpekt blant sine egne borgere, på møter mellom statspartene sammenkalt for dette formål av De forente nasjoners generalsekretær hvert annet år. På disse møtene, som er beslutningsdyktige når to tredjedeler av statspartene er representert, skal de kandidater anses valgt som oppnår det høyeste stemmetall og absolutt flertall av stemmene fra de representanter for statspartene som er til stede og avgir stemme.

3. Det første valget skal holdes senest seks måneder etter at denne konvensjon er trådt i kraft. Fire måneder før et valg finner sted, skal De forente nasjoners generalsekretær henvende seg skriftlig til statspartene og oppfordre dem til å sende inn sine forslag til kandidater innen tre måneder. Generalsekretæren skal utarbeide en liste i alfabetisk rekkefølge over alle kandidater som er utpekt på denne måten, med angivelse av hvilke statsparter som har utpekt dem, og skal oversende listen til statspartene.

4. Komiteens medlemmer skal velges for en periode på fire år. De kan gjenvelges én gang. For fem av medlemmene som velges ved det første valget, skal mandatet imidlertid utløpe etter to år; umiddelbart etter det første valget skal navnene på disse fem medlemmene bestemmes ved loddtrekning foretatt av lederen for møtet nevnt i nr. 2 i denne artikkel.

5. Dersom et komitémedlem dør eller trer tilbake eller av andre grunner ikke lenger kan utføre sine komitéoppgaver, skal statsparten som utpekte vedkommende, i samsvar med kriteriene angitt i nr. 1 i denne artikkel oppnevne en annen kandidat blant sine borgere som skal sitte i komiteen ut perioden, så fremt et flertall av statspartene godkjenner det. Slik godkjenning skal anses å foreligge med mindre minst halvparten av statspartene innen seks uker etter at De forente nasjoners generalsekretær har underrettet dem om den foreslåtte oppnevningen har gitt til kjenne at de motsetter seg forslaget.

6. Komiteen skal fastsette sin forretningsorden.

7. De forente nasjoners generalsekretær skal sørge for at komiteen har de midler, personale og utstyr den trenger for å kunne utføre sine oppgaver på en effektiv måte. De forente nasjoners generalsekretær skal kalle sammen til komiteens første møte.

8. Komiteens medlemmer skal ha krav på samme lettelser, privilegier og immunitet som eksperter på oppdrag for De forente nasjoner, som fastsatt i de relevante bestemmelser i konvensjonen om De forente nasjoners privilegier og immunitet.

9. Hver statspart skal samarbeide med komiteen og hjelpe komitémedlemmene med å oppfylle sitt mandat, med hensyn til komiteens oppgaver i den utstrekning statsparten har godtatt det.

Artikkel 27

Det skal finne sted et statspartsmøte tidligst fire og senest seks år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for å vurdere hvordan komiteen fungerer, og for å avgjøre, etter framgangsmåten angitt i artikkel 44 nr. 2, om det er hensiktsmessig å overføre overvåkingen av denne konvensjon, i samsvar med oppgavene definert i artikkel 28–36, til et annet organ — uten å utelukke noen muligheter.

Artikkel 28

1. Komiteen skal, innenfor rammen av de myndighetsområder denne konvensjon gir, samarbeide med alle relevante organer, kontorer og særorganisasjoner og fond innenfor De forente nasjoner, med de konvensjonsorganer som er opprettet ved internasjonale instrumenter, med De forente nasjoners særskilte prosedyrer og med relevante regionale mellomstatlige organisasjoner eller organer samt med alle relevante statlige institusjoner,

etater eller kontorer som arbeider for at alle mennesker skal være beskyttet mot tvungen forsvinning.

2. Komiteen skal, når den utøver sitt mandat, rådføre seg med andre konvensjonsorganer opprettet ved relevante internasjonale menneskerettighetsinstrumenter, særlig Menneskerettighetskomiteen opprettet ved den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, med sikte på å sikre ensartet praksis med hensyn til deres respektive kommentarer og anbefalinger.

Artikkel 29

1. Hver enkelt statspart skal, gjennom De forente nasjoners generalsekretær og senest to år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for vedkommende statspart, legge fram en rapport for komiteen om de tiltak den har truffet for å oppfylle sine forpliktelser etter denne konvensjon.

2. De forente nasjoners generalsekretær skal sørge for at denne rapporten blir tilgjengelig for alle statspartene.

3. Komiteen skal gå igjennom hver rapport og legge fram de merknader, kommentarer og anbefalinger som den anser hensiktsmessig. Merknadene, kommentarene og anbefalingene skal meddeles den berørte statspart, som på eget initiativ eller på komiteens anmodning kan svare på dem.

4. Komiteen kan også be statspartene gi ytterligere opplysninger om gjennomføringen av denne konvensjon.

Artikkel 30

1. En anmodning om å søke etter og lokalisere en forsvunnet person kan oversendes komiteen, som hastesak, av slektninger av den forsvunne personen eller deres rettslige

representanter, deres rådgiver eller en hvilken som helst person som har fullmakt fra dem, samt av enhver annen person med berettiget interesse.

2. Dersom komiteen anser at en anmodning om å handle øyeblikkelig, lagt fram i henhold til nr. 1 i denne artikkel,

a) ikke er åpenbart grunnløs,

b) ikke er et misbruk av retten til å legge fram slike anmodninger,

c) allerede er behørig forelagt den berørte statsparts kompetente organer, for eksempel de organer som har myndighet til å foreta undersøkelser, der det foreligger en slik mulighet,

d) ikke er uforenlig med bestemmelsene i denne konvensjon, og

e) ikke gjelder en sak som er under behandling etter en annen framgangsmåte for internasjonal etterforskning eller avgjørelse av samme art,

skal den anmode den berørte statspart om å gi den opplysninger om situasjonen til personene det søkes etter, innen en tidsfrist som komiteen fastsetter.

3. På bakgrunn av opplysningene som den berørte statspart legger fram i samsvar med nr. 2 i denne artikkel, kan komiteen oversende statsparten anbefalinger, herunder en anmodning om at statsparten skal treffe alle nødvendige tiltak, herunder midlertidige tiltak, for å lokalisere og beskytte vedkommende i samsvar med denne konvensjon og å underrette komiteen innen en fastsatt tidsfrist om de tiltak som er truffet, tatt i betraktning at det er en hastesituasjon. Komiteen skal underrette vedkommende som la fram anmodningen om å handle raskt, om sine anbefalinger og om de opplysninger den mottar fra staten, etter hvert som de foreligger.

4. Komiteen skal fortsatt bestrebe seg på å samarbeide med den berørte statspart så lenge skjebnen til personen det søkes etter, fortsatt ikke er oppklart. Vedkommende som la fram anmodningen, skal holdes underrettet.

Artikkel 31

1. En statspart kan når denne konvensjon ratifiseres, eller på ethvert senere tidspunkt erklære at den anerkjenner den myndighet som er tillagt komiteen til å motta og behandle henvendelser fra eller på vegne av enkeltpersoner under dens jurisdiksjon som hevder å være offer for et brudd på konvensjonens bestemmelser fra vedkommende statsparts side. Komiteen skal ikke anta henvendelser som berører en statspart som ikke har avgitt en slik erklæring.

2. Komiteen skal anse en henvendelse som uantakelig når

a) henvendelsen er anonym,

b) henvendelsen er et misbruk av retten til å gjøre slike henvendelser, eller er uforenlig med bestemmelsene i denne konvensjon,

c) henvendelsen gjelder en sak som er under behandling etter en annen framgangsmåte for internasjonal etterforskning eller avgjørelse av samme art, eller når

d) ikke alle effektive, tilgjengelige nasjonale rettsmidler er uttømt. Denne regelen kommer ikke til anvendelse når behandlingen av saken tar urimelig lang tid.

3. Dersom komiteen anser at henvendelsen oppfyller kravene i nr. 2 i denne artikkel, skal den oversende henvendelsen til den berørte statspart og anmode den om å komme med kommentarer og merknader innen en tidsfrist som komiteen fastsetter.

4. Komiteen kan, på ethvert tidspunkt etter å ha mottatt en henvendelse og før de faktiske forhold er fastslått, oversende den berørte statspart en anmodning om umiddelbart å overveie å treffe de midlertidige tiltak som er nødvendig for å unngå at ofrene for det angivelige bruddet utsettes for uopprettelig skade. Når komiteen utøver sitt skjønn, innebærer dette ingen avgjørelse om henvendelsen er antakelig, eller om de faktiske forhold.

5. Komiteens gjennomgåelse av henvendelser etter denne artikkel skal skje i lukkede møter. Den skal underrette vedkommende som står bak henvendelsen, om svarene den har mottatt fra den berørte statspart. Når komiteen beslutter å slutføre prosedyren, skal den underrette statsparten og vedkommende som står bak henvendelsen, om sitt standpunkt.

Artikkel 32

En konvensjonspart kan på ethvert tidspunkt erklære at den anerkjenner den myndighet som er tillagt komiteen til å motta og behandle henvendelser der en statspart hevder at en annen statspart ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne konvensjon. Komiteen skal ikke motta henvendelser som berører en statspart som ikke har avgitt en slik erklæring, eller henvendelser fra en statspart som ikke har avgitt en slik erklæring.

Artikkel 33

1. Dersom komiteen mottar pålitelige opplysninger som viser at en statspart begår alvorlige brudd på bestemmelsene i denne konvensjon, kan den etter å ha rådført seg med den berørte statspart be en eller flere av komitémedlemmene om å avlegge et besøk og umiddelbart rapportere tilbake til komiteen.

2. Komiteen skal skriftlig underrette den berørte statspart om at den har til hensikt å arrangere et besøk, og angi delegasjonens sammensetning og formålet med besøket. Statsparten skal svare komiteen innen rimelig tid.

3. Etter en begrunnet anmodning fra statsparten kan komiteen avgjøre å utsette eller avlyse besøket.

4. Dersom statsparten samtykker til besøket, skal komiteen og den berørte statspart samarbeide for å fastlegge de nærmere detaljene for besøket, og statsparten skal sørge for at komiteen får alle de hjelpemidler den trenger for at besøket skal bli vellykket.

5. Etter besøket skal komiteen meddele den berørte statspart sine kommentarer og anbefalinger.

Artikkel 34

Dersom komiteen mottar opplysninger som etter dens mening inneholder velbegrunnede indikasjoner på at det i utstrakt eller systematisk grad praktiseres tvungen forsvinning på territoriet som er underlagt en statsparts jurisdiksjon, kan den, etter å ha bedt den berørte statspart om all relevant informasjon om situasjonen, umiddelbart gjøre De forente nasjoners generalforsamling, gjennom Generalsekretæren, oppmerksom på saken.

Artikkel 35

1. Komiteen skal ha myndighet utelukkende til å behandle tvungne forsvinninger som tok til etter at denne konvensjon trådte i kraft.

2. Dersom en stat blir part i denne konvensjon etter at konvensjonen er trådt i kraft, skal vedkommende stats forpliktelser overfor komiteen bare angå tvungne forsvinninger som tok til etter at denne konvensjon trådte i kraft for den berørte staten.

Artikkel 36

1. Komiteen skal legge fram for statspartene og for De forente nasjoners generalforsamling en årlig rapport om sin virksomhet etter denne konvensjon.
2. Før en kommentar om en statspart offentliggjøres i den årlige rapporten, skal den berørte statspart underrettes og gis rimelig tid til å svare. Denne statspart kan anmode om at dens merknader eller kommentarer offentliggjøres i rapporten.

DEL III

Artikkel 37

Ingen bestemmelse i denne konvensjon skal berøre bestemmelser som i større grad kan bidra til å beskytte alle mennesker mot tvungen forsvinning, og som kan inngå i

- a) en statsparts lovgivning,
- b) folkerett som er i kraft for vedkommende stat.

Artikkel 38

1. Denne konvensjon er åpen for undertegning av alle De forente nasjoners medlemsstater.
2. Denne konvensjon skal ratifiseres av alle De forente nasjoners medlemsstater. Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.
3. Denne konvensjon er åpen for tiltredelse av alle De forente nasjoners medlemsstater. Tiltredelse skal skje ved deponering av et tiltredelsesdokument hos Generalsekretæren.

Artikkel 39

1. Denne konvensjon skal tre i kraft den trettiende dagen etter den dag det tjuende ratifikasjons- eller tiltrødelsesdokumentet er deponert hos De forente nasjoners generalsekretær.

2. For hver stat som ratifiserer eller tiltrøder denne konvensjon etter at det tjuende ratifikasjons- eller tiltrødelsesdokumentet er deponert, skal konvensjonen tre i kraft den trettiende dagen etter at vedkommende stat har deponert sitt ratifikasjons- eller tiltrødelsesdokument.

Artikkel 40

De forente nasjoners generalsekretær skal underrette alle De forente nasjoners medlemsstater og alle stater som har undertegnet eller tiltrødt denne konvensjon, om følgende:

a) undertegninger, ratifikasjoner og tiltrødelser i henhold til artikkel 38,

b) datoen for konvensjonens ikrafttredelse i henhold til artikkel 39.

Artikkel 41

Bestemmelsene i denne konvensjon skal uten begrensninger eller unntak få anvendelse for alle deler av en forbundsstat.

Artikkel 42

1. Enhver tvist mellom to eller flere statsparter om fortolkningen eller anvendelsen av denne konvensjon som ikke kan løses ved forhandlinger eller ved de framgangsmåter som er uttrykkelig fastsatt i denne konvensjon, skal på anmodning fra en av partene henvises til voldgift. Dersom partene ikke blir enige om organiseringen av voldgiftet innen seks måneder regnet fra datoen for anmodning om voldgift, kan hver av partene henvise tvisten til Den internasjonale domstol ved stevning i samsvar med Domstolens vedtekter.

2. En stat kan når den undertegner, ratifiserer eller tiltrer denne konvensjon, erklære at den ikke anser seg bundet av nr. 1 i denne artikkel. De øvrige statsparter skal ikke være bundet av nr. 1 i denne artikkel overfor en statspart som har avgitt en slik erklæring.

3. En statspart som har avgitt en erklæring i samsvar med bestemmelsene i nr. 2 i denne artikkel, kan når som helst trekke erklæringen tilbake ved underretning til De forente nasjoners generalsekretær.

Artikkel 43

Denne konvensjon berører ikke bestemmelsene i internasjonal humanitærrett, herunder forpliktelsene til de høye kontraherende parter i de fire Genèvekonvensjonene av 12. august 1949 og de to tilleggsprotokollene av 8. juni 1977, eller den mulighet alle statsparter har til å gi Den internasjonale Rød Kors-komité adgang til å besøke steder for tilbakeholdelse i situasjoner som ikke omfattes av internasjonal humanitærrett.

Artikkel 44

1. Enhver konvensjonspart kan foreslå en endring og forelegge forslaget for De forente nasjoners generalsekretær. Generalsekretæren skal deretter oversende endringsforslaget til konvensjonspartene med anmodning om å angi om de ønsker at det sammenkalles til statspartsm te for å behandle og stemme over forslaget. Dersom minst en tredjedel av statspartene, innen fire måneder regnet fra datoen for en slik henvendelse, ønsker et statspartsm te, skal Generalsekretæren sammenkalle til et slikt m te i regi av De forente nasjoners.

2. Endringsforslag vedtatt med to tredjedels flertall av de statsparter som er til stede på møtet og avgir stemme, skal forelegges samtlige statsparter til godkjenning av De forente nasjoners generalsekretær.

3. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal tre i kraft når to tredjedeler av konvensjonspartene har godtatt den i samsvar med sine forfatningsregler.

4. Når endringer trer i kraft, er de bindende for de statsparter som har godtatt dem, mens de øvrige statsparter fortsatt skal være bundet av bestemmelsene i denne konvensjon og av eventuelle tidligere endringer de har godtatt.

Artikkel 45

1. Denne konvensjon, hvis arabiske, engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske tekst har samme gyldighet, skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

2. De forente nasjoners generalsekretær skal sende bekreftede kopier av denne konvensjon til alle stater som det henvises til i artikkel 38.